

Kymmenen vuotta tiloissa

Valtteri Raekallio ravisteli suomalaista tanssitaidetta viemällä yleisönsä väestönsuojaan vuonna 2013. Nyt Raekallio Corp. -ryhmä viettää kymmenvuotisjuhlaansa Tanssin talossa, tavallisella näyttämöllä. Sekään ei ole Raekalliolle helppo paikka.

Henna Raatikainen

KOHTA se yleisö tulee ja pilaa tän juttu, Valtteri Raekallio ajatteli.

Oli marraskuu 2014, ja Raekallio oli juuri saanut ryhmineen valmiiksi *Edustaja*-nimisen teoksen. Viimeisissä läpimenoissa Jätkäsaaren Bunkkerissa Raekallio tiesi sen olevan hyvä, oli tiennyt jo jonkin aikaa.

Kaikki oli täydellistä, koska kukaan ei ollut vielä nähnyt *Edustaja*. Bunkkerikin oli täydellinen. Se oli käytössä sattuman kautta.

Vasta pari vuotta koreografina ja taiteellisena johtajana työskennellyt Raekallio oli suunnitellut *Edustajan* yleisöitä suljettuun Meilahden taidemuseoon. Joitain kuuksia ennen suunniteltua ensi-iltaa Helsingin kaupunki irtisanoi vuokrauspuksen.

Viime hetken häätö avasi tilaisuuden napata esityspaikaksi mikä tahansa kaupungin tyhjillään oleva kiinteistö. Bunkkeri oli ilmeisvä valinta. Nuorella ryhmällä ei ikinä maillmassa olisi ollut varaa massiivisen betonirakennuksen vuokraamiseen. Nyt kaupunki tarjosi sitä käyttöön kosteusvaurioisen museon hinnalla.

Edustajan muutto museosta Bunkkeriin teki teoksesta toisen. Lämmittämättömässä satamavastorakennuksessa oli valtavasti tyhjää tilaa ja kova kaiku. Tanssijoiden kannalta on ratkaisevaa, onko lattia liukas, karhea tai kylmä. Teosta ja sen liikkemateriaalia oli muutettava Bunkkerin karuuhin olosuhteisiin sopivaksi.

SIELLÄ sitä oltiin, kaikuvassa ja kalveassa bunkkerissa, valmiina yleisön saapumiseen.

Raekalliota ahdisti. Kansallisoopperan balettioppilaitoksen ajoilta oli piintynyt päähän ajatus, että yleisön osana oli joko tuomita tai rakastaa. Armoston käsitys yleisöstä oli aiheuttanut Raekalliolle jännitystä ja paniikkikohtauksia pitkään koulun jälkeinkin.

Yleisön ja esiintyjien suhteen kyseenalaistaminen oli kuitenkin johtanut kysymyksiin, jotka kiteytyivät *Edustajassa*. Niiden pohjalta Raekallio on sittemmin rakentanut Raekallio Corp. -ryhmän työn.

Entä jos yleisö olisikin teoksen aktiivinen osapuoli, joka vaikuttaisi lopputulokseen? Entä jos esiintyjät kohdistaisivat ajoittain huo-

mionsa yleisöön? Entä jos yleisö joutuisi pohtimaan suhdettaan yleisönsä olemiseen? Mitä yleisö ylipäätään odotti, ja miten nuo odotukset voisi rikkoa?

Edustajassa katsojat kuljettiin Bunkkeriin bussilla. Bussissa kuuluttiin otteita Eino Santasen *Tekniikan maailmat* -runoteoksesta. Perillä yleisö seurasi tanssijoita eli Auri Aholaa, Mirva Mäkitistä ja Raekalliota sekä runoilija Santasta ympäri hämäärdä Bunkkeria, jossa teos paljasti itsensä kohtauskohdaukselta. Epäitietoisuus piti yleisön varpaillaan.

Vaikka Raekallion yleisösuhde oli monimutkainen, hänelle on aina ollut selvää, että yleisöä on saatava paikalle.

”Jos pyytää valtioita yli sata tonnia vuodessa rahaa siihen, että saa tehdä taidettaan, pitää saada tuhansia ihmisiä katsomaan sitä”, hän sanoo.

Liput myivät hyvin. *Edustajasta* tuli Raekallio ryhmän läpimurto.

Se, miten Valtteri rakensi Edustajassa yleisöstä omaan aktiiviseen esiintyjänsä, sai minut ajattelemaan ”yleisöyttä” ihan uusilla tavoilla. Yleisö-nimisessä runoteoksessani on voimakkaita kaikuja keskustelustaamme ja yhteistyöstämme. Immersiivisen taitteen uutta aaltoa edustavaa Raekallio Corpia voi pitää myös kirjallisen esitystaitteen ryhmänä.

– Runoilija Eino Santanen, mukana mm. *Edustajassa*, Yleisössä ja *Credossa*

”TOIVON, ettemme istu tällä samalla sohvalta vuonna 2033 tekemässä 20-vuotishaastattelua”, Raekallio sanoo toimistollaan haljussa 1980-luvun rakennuksessa isojen autoteiden risteyksessä.

Harjoitusallien ja bunkkereiden sijasta hän tekee valtaosan työ-



Entä jos yleisö olisikin teoksen aktiivinen osapuoli, joka vaikuttaisi lopputulokseen?

tään täällä. Ideoi, katsoo taltioimaansa liikemateriaalia tai leikkaa elokuvia.

Raekallio Corp. viettää tänä vuonna juhlavuottaan. Kymmenvuotiaan ryhmän vaihetta kokoava *Credo* esitetään Tanssin talossa 5. joulukuuta.

Asiat ovat hyvin, *all good*, Raekallio painottaa. Mutta ilmassa on kysymyksiä. Niistä yksi on Raekallio Corpin tulevaisuus.

”Tässä ei ole mitään järjetä”, hän sanoo lopulta. ”Kuluneen vuoden aikana olen tajunnut, että tässä ei ihan oikeasti ole mitään järjetä terveyden ja elämän kannalta.”

Suomen oloissa täysin poltkeukselliset tuotannot ovat vaatineet veronsa. Raekallio on aiemminkin kriitiseillyt tanssikeitän taloudellisen paineiden sekä työväen kanssa. Hän kertoo tehneensä työtä uupumuksen rajoilla pitkään. Jotta työtä voisi tehdä niin, että järki ja terveys säilyisivät, olisi palkattava lisää toimistohenkilökuntaa.

”Mutta se, että olisi vielä enemmän porukkaa mahdollistamassa munn mielikuvitusta, tuntuu kummalliselta ajatukselta.” Taitteen tekemisen palo on kyllä lähellä, mutta Raekallio on pohtinut viime aikoina sitäkin, mistä hänen tarpeensa tehdä taidetta kumpuaa. Nimenomaan kunnianhimoista, taiteenlajien rajoja rikkoavaa taidetta.

Hän puhuu helvetin koirasta ja sitä pakoon juoksemisesta. Se on ajanut suuriin produktioihin, joissa virtuoosimainen nykytanssi, kokeellinen nykykirjallisuus, yllyttävät tilat ja audiovisuaaliset elementit sulautuvat yhteen.

”Tarpeeni tehdä ei ole aina ollut mikään valoisia asia. Nyt mietin, pitäisikö varjoista yrittää päästä eroon muulla tavalla kuin tekemällä lisää juttuja. Kun ei ne varjot minnekään kataa.”

RAEKALLIO CORP. nousi suomalaisen tanssimaailman tietoon ensi kerran vuonna 2013. *Mihin valo katsoo?* pohjautui lyhyesti Bo Carpelanin teksteihin. Esityspaikaksi valikoiti väestönsuoja Helsingin kaupunginteatterin alla.

Raekallio oli löytänyt väestönsuojan tanssiensa Helsingin Kaupunginteatterin tanssiryhmässä, Helsinki Dance Companyssa, vuosina 2006–2013. Osa väestönsuojasta oli toiminut teatterin lavastarastona.

Kulttuuritoimitus
Esihenkilö: Aino Miikkulainen
hs.kulttuuri@hs.fi +358 9 122 2593



Valtteri Raekallio on vetänyt Raekallio Corp. -ryhmää kymmenen vuoden ajan.

Toimitussihteeri Mikko-Pekka Heikkinen
kuvatoimittaja Linda Manner

JUHA SALMINEN / HS



Jo liikkueksaan teinää liverooli-peliporukoissa hän oli innostunut erilaisista paikoista. Tyhjiillään olevien tilojen saaminen käyttöön ei vaikuttanut mitenkään mahdottomalle.

”Niissä piireissä vuokrattiin vaikkapa Olavinlinna viikonlopuksi. Mittaavaa oli vielä sekopäisempi kuin omilla teoksissani.”

Jaakko Yli-Juonikkaan romaaniin pohjautuvassa *Neuromaanissa* (2016) Raekallio Corpin yleisö vaelsi kuulokkeet korvillan ympärillä Marian sairaalaa. Laura Lindstedtin teokseen pohjautuvassa *Omeironissa* (2018) yleisö käveli pakkasessa Sörnäisten rantatienellä. Harry Salmenniemmen novelleista innoittuneen *Uraanilampun* (2021) nähäkseen yleisö hikoili Kruununvuorennan öljysäiliössä.

Antti Rönngän koulukusaamista käsittelevään romaaniin pohjautuvaa *Elämän koulua* (2022) ryhmä esitti Kaisaniemen ala-asteella yhdessä lukioalaisten ja Kansallisoopperan balettioppilaitoksen opiskelijoiden kanssa.

Raekallion teokset eivät koskaan rakennu ainoastaan tanssijoiden välille, vaan niissä yhdistyy monta tasoa ja taidealaa. Ilassa osassa on myös ympäristö tai tila, mikä tietyt vaatii tanssijoilta omanlaisiaan asennoitumista. Ryhmän työskentelytapa mahdollistaa parhaillaan Uraanilampun tilan ja vapauden toteuttaa omaa tanssitaiteellista työtä. Se on avannut itselleni omla vahvuuskirni tanssijana uusista näkökulmista.

– Tanssitaiteilija Natasha Lommi, mukana mm. *Uraanilampussa*, *Valvojissa* ja *Credossa*

KUN katsojaa pyydetään kävelemään paikasta toiseen, havainnot ympäristöstä terävöityvät. Siksi Raekallio teki kaikkensa löytääkseen *Neuromaanille* esityspaikaksi näyttämön sijasta oikean sairaalan, jossa yleisö voisi kulkea lattian ohjelmavaijua seuraten.

”Sairaalain ideaan voi rakentaa näyttämölle, mutta ei sairaalassa syntyvässä kehollista kokemusta”, hän sanoo.

Yleisön kehollisesta kokemuksesta puhuessaan Raekallio viittaa toistuvasti tanssin ulkopuolelle, lähinnä uskontoon.

”Ortodoksisristityt seisovat ja kävelevät kirkossa, mikä on erittäin kokeelluksellista toimintaa kuin luterilaisilla, jotka istuvat kirkon penkeissä, ja vain tiettyissä kohdissa nousevat seisomaan.” Luterilaisetkin kuitenkin välillä nousevat.

”Se ei ole ihan hölmö juttu. Joku on todella miettinyt sitä.” Raekallio tarkoittaa, että se, miten me olemme maailmassa kehollisesti – siis missä asennossa, paikallaan vai liikkuen – vaikuttaa siihen, miten aistimme ja koemme.

Raekallio Corpin yleisölle korostettu kehollisuus on merkinnyt usein liikkumisen lisäksi varuillaan olemista, fyysisistä jännityksen tunnetta.

”Jos jostyksessä jokin asia tai esiintyjä tulee odottamatta lähelle katsojaa, se vahvistaa kokemusta siitä, että katsoja on esiintyjän kanssa samassa tilassa.”

Poikkeukselliset paikat ovat vaa-

tineet paljon myös tanssijoilta. Raekallio kutsuu useiden teostensa esiintyjiä vihamielisiksi.

Kun tanssijat toukokuussa 2021 saapuivat *Uraanilampun* ensimmäisiin harjoituksiin Kruununvuorennan öljysäiliöön, lämpästeet kohosivat vain hieman nollan yläpuolelle. Satoi räntää.

Esitykset olivat kesäkuussa, jolloin aurinko paahotti säiliöstä vaarallisen kuumana.

Uraanilamppu haastoi yleisön valitsemaan vapaasti, mitä ja ketä milloinkin katsoi, kuinka pitkään ja mistä kulumasta. Öljysäiliöön rakentui useiden samanaikaisten tanssikohtausten, videoiden ja kieliteatterien hallittu kaos.

Esitys jätti katsojalle yltäkylläisen taide-elämyksen lisäksi fyysisen, suorastaan häätäntyneen tunteen siitä, että kaikkea ei ole mahdollista kokea saman aikaan.

Raekallio on esimerkillään osoittanut mulle, että pistäkää häiseen. Hän on ravistellut kenttää ottamalla isoja taiteellisia riskejä ja antanut viestit, että näinkin voi tehdä. Valtteriä dunoitaa on tehty käsittämättömiin paikkoihin ja kontakita otettu tanssintien ulkopuolelle. Moni ei uskalla, tai rakheet eivät riitä. Olenaista on sokin, että Valtteri on osannut ottaa oppia vastaan, esimerkiksi nykytanssin gurulta Tommi Kitiällä, jonka avulla hän löysi itsestään tanssin ytimen.

– Kulttuuritoimittaja, tanssikirjilko Raisa Rauhamaa

CREDO esitetään Tanssin talossa, aivan tavallisella näyttämöllä. Raekallio puhuu esityspaikasta innostuneesti, vaikka Pannuhallin katsojamaailman erikoinen. Paikkasidonnaisten teostensa lisäksi hän on uransa aikana koreografoinut useita näyttämöteoksia.

Credossa yleisö ei seiso, kävele eikä vaikuta esityksen kulkuaan. Raekallio lupaa silti haastaa katsojat nyrkin. Joku voi suuttuakin, hän arvelee. Eriytyinen fokus on yleisön katseessa.

”Toivon, että katsoja itse mietti, miten hän esiintyjä katsoo.”

Credossa nähdään ryhmän historiasta tutujen esiintyjien, kuten Mirva Mäkinen, Eero Vesterisen ja Eino Santasen, lisäksi uusia kasvoja, esimerkiksi tanssija Saida Solla, sekä Raekallion isä, pianisti Matti Raekallio.

Credo esitetään vain kerran, ja sitä kuvallaan emakotiteoidessa perinteisen tanssityyksen sijaan ”riemukkaiksi ruumiinväljyjoisiksi.” Onko *Credossa* siirtymän, jopa lopun tuntua?

”On siinä vahvasti ympyrän sulkeutumisen makua. Olemme yhden kaaren lopussa”, Raekallio toteaa.

”*Credo* kulkee taitavasta tanssista postmoderniin metafiktiiviseen ja siitä taiteeseen pyhän palvelukseksi.”

”En ole uskonnollinen. Mutta haluan, että taide toimii lopulta suurten ja selittämättömien kysymysten käsitteittäjänä.”

► Raekallio Corp.: *Credo*-esitys Tanssin talossa 5. joulukuuta. Loppunummyy.